

Njene jaslice

Božična zgodba iz Korotana

V prostranih gozdovih pod Peco je drvaril in ogljaril Matej Čelesnik, od življenja, trdega dela težko preizkušeni mož, a kremenit značaj, ki ni nikoli pozabil, da ga je zibala slovenska mati.

Bil je že blizu petdesetleten samotar, ko se je oženil s Pavlačevo Jozo iz vasi.

Boljše, razumnejše žene bi si Čelesnik ne mogel dobiti. Bila je z možem enih misli, navajena le domačih šeg, predvsem pa domačega jezika.

V tem duhu sta zakonca tudi vzgojila svojo hčerko Lenco. Dokler Lenca ni hodila v šolo, je bila vsa njuna, pravi sončni žarek v temni samoti gozda.

Ko pa so prišla leta šole, so se v družino oglarjevo pričele krasti sence in so z grabežljivimi prsti segale po sreči.

Sprva je Lenca nekam zamišljena prihajala iz šole, pozneje pa včasih celo objokana.

Ko jo je mati nekoč vprašala, zakaj je tako tiha, je Lenca odgovorila:

»Pravijo v šoli, da ne znam govoriti tako kakor drugi.«

»Kdo pravi to?«

»Gospod učitelj in tudi Štacunarjeva Ema mi je že rekla.«

Mater je zabolelo v duši.

»To ti pravijo? Naj pravijo, Lenca, ti pa ostani zvesta svoji materi. Ali boš?«

»Bom«, je odgovorila Lenca, čeprav ni razumela, kaj mati misli.

Inv tako je šlo dalje.

Polagoma se je Lenca privadila šole, učitelja, sošolk, in ko je obiskovala četrti razred, se je za silo že lahko pogovorila s Štacunarjevo Emo.

Nekega dne tik pred Božičem pa Lence ni bilo iz šole domov.

Roditelja je pričelo skrbeti in ko otroka le še ni bilo od nikoder, je dejala žena možu:

»Pojdi Lenci nasproti, saj otrok še lahko zaide. Zjutraj sem ji dala denar za pastirčke, poglej pri Štacunarju, nemara se je zadržala tam.«

S težkim srcem se je napotil Čelesnik v vas. Snega ni bilo veliko, ozka pot, ki je peljala po gozdu, je bila docela kopna, a blatna in razmočena. Čelesnik je šel naravnost k trgovcu.

»Ali je bila naša Lenca kaj pri vas?« je hlastno vprašal, ko je odprl vrata.

Štacunar, majhen, rejen možiček s črnimi, pristriženimi brki, je z lokavim nasmeškom premeril Čelesnika.

»Vaša punčka? Mislim, da je bila. Nekaj je hotela kupiti, pa je nismo razumeli, kaj hoče.«

Čelesnika so užgale besede, kakor bi ga bil poparil s kropom.

»Niste je razumeli?« je ogorčeno dejal. »Pastirčke, tiste papirnate tam, bi bila rada kupila...«

Štacunar, ki se je včasih pisal za Ivana Rebernika, a se je pozneje prekrstil v Hansa Reppernigga, je mirno zanosljal:

»A tako? Škoda — pa naj pride drugič.«

Čelesnik se je komaj premagal, da ni trgovcu zabrusil v obraz besede, ki bi se mu bila v resnici prilegla. Voščil je samo na kratko lahko noč in odšel.

Zunaj ga je znova objela skrb za hčerko.

Kaj je z otrokom, kje je? Kaj pa, če je dekle v gozdu res zašlo, ali se mu je pripetilo kaj hudega?

Z mislimi je rasla tesnoba v oglarjevem srcu. Zle slutnje so mu podžigale korak, da je kar naenkrat premeril vas.

Ustavil se je pred gostilno in stopil noter, da bi se pokrepčal s kozarcem vina.

Gostilničar, star znanec in dober rojak njegov, ga je prijazno nagovoril.

»Kaj pa je tebe prineslo danes, Matej, saj se zelo redko oglasiš pri nas. Pa nekam ves prepaden si videti?«

»Dro, Lenco iščem. Otrok bi bil moral priti do kosila iz šole, pa ga ni bilo.«

Gostilničar je pomislil.

»Ti, meni se pa zdi, da sem videl dekliča na vozu dveh sejmarjev, ki sta se peljala v mesto na božični sejem. Moški in ženska sta kar na vozu nekaj malega prigriznila in popila šilce žganja, dekletce pa je sedelo zadaj. Nisem porajtal, čigavo da je, to pa vem, da je imelo ruto na glavi, okrog sebe pa ženski plet...«

»Prav Lenca je bila, je trpko pritrdil Čelešnik. »A počemu neki bi se bila podala v mesto?«

Plačal je in naglo odšel.

Nekoliko potolažen in prepričan, da Lenco gotovo najde, se je Čelešnik odločil in se kar peš napotil v mesto, dobro uro hoda oddaljeno od vasi.

Tiho, počasi je prišel naletavati sneg...

*

Lenca je hodila po trgu med stojnicami. Nekateri sejmarji so jih šele postavljali, na drugih pa je bila že razložena najrazličnejša roba za božič.

Lenca se je ustavila pred stojnico, kjer so čez palice visele papirnate pole s pastirčki.

Stara ženica, vsa povita v debel kožuh, z velikimi, klobučevinastimi čevlji na nogah, je stala za stojnico.

»Kaj boš kupila, mala?« je nagoovorila Lenco. Lenca se je razveselila domače besede. Saj je že tu pa tam povprašala, pa nikjer je niso hoteli razumeti.

Tudi Štacunar v vasi je ni razumel, ona pa ni znala povedati drugače.

»Pastirčke kupi!« ji je naročila mati, ko ji je dala denar.

Bog ve, ali je beseda »pastirčki« res že tako zastarela, da nobeden ne ve, kaj pomeni? Ali pa je govorica drugačna kakor je bila včasih? Nemara bo res tako, zakaj dandanašnji ljudje ne obračajo zastarelih stvari in hočejo zmeraj kaj novega. Ampak vaški trgovci bi Lenco vseeno lahko razumel.

Saj je pravil očka, da je Štacunar včasih, pred leti, prav rad govoril z domačimi ljudmi po domače.

Kaj neki ga je prijelo, da se je tako izpremenil?

Njegova hči Ema, ki hodi v isti razred kakor Lenca, pa celo pravi, da je domača govorica kmetavzarska in da ona ne bo nikoli tako govorila.

Kaj je hotela Lenca, ko ni dobila pastirčkov? Odločila se je, da pojde v mesto ponje, ker mora na vsak način izpolniti to, kar ji je mamica naročila. In jutri ne bo več šole, ker se začno božične počitnice.

Oh, kako se že Lenca veseli, ko bosta z mamico pastirčke izrezovali.

Saj do mesta ni tako daleč, le pot je slaba. Kakor nalašč je tedaj privozil skozi vas kmečki voz, namenjen v mesto.

Lenca je poprosila, če sme pristi.

Voznik je res ustavil in Lenca se je skobacala zadaj na voz.

Nekoliko jo je pač zeblo in ko je v mestu zlezla z voza, je imela noge vse trde in roke premrte.

Pa kaj tisto! Samo da dobi pastirčke, vse drugo, težave, pot in mraz, vse to bo pozabljeno. In še to se je Lenca zgovorila z voznikom, da se bo smela tudi nazaj peljati.

»Lahko se boš«, je prijazno odgovrnila ženska, ki je sedela poleg voznika. »Midva samo razloživa blago, jaz ostanem v mestu, on pa se vrne z vozom domov. Kar tamle na oglu počakaj, čez eno uro se boš spet lahko peljala.«

Lenca je bila nadvse zadovoljna.

Ko je hodila sem in tja po božičnem sejmu, se je nekoliko ogrela, toda še zmeraj jo je mrazilo.

In lačna je postajala čedalje bolj. Rada bi si kupila kruha, pa se je bala, da bi ji zmanjkalo za pastirčke.

Dolgo pa se tudi ni smela muditi, ker voznik gotovo ne bo čakal.

Kar brž mora kupiti pastirčke, potem pa tja — kje je že tisto mesto, kjer mora počakati voznika?

Lenca se je ozrla. Aha, že vel! Tam pod svetilko, ravno na oglu one visoke hiše.

»Pastirčke bi rada kupila«, je odgovorila Lenca ženici za stojnico.

»Koliko pa stanejo?«

»Pastirčke? Dro, dro«, je zamrmljala ženica.

»Zate bodo poceni, ker si tako lepo povedala. Joj, saj bi bila kmalu že sama pozabila na to besedo. Saj pravim, vero spreminjajo po svetu, jezike spreminjajo, še Boga bi spreminili, če bi ga mogli.«

Medtem je zgovorna sejmarica razgrnila pred Lenco pole s pastirčki.

Lenca je izbrala nekaj pol, jih lepo spravila v šolsko torbico, plačala, pozdravila in odšla.

Še o pravem času je prispela na dogovorjeni kraj. Voznik je pravkar hotel pognati, ko je Lenca prišla tja. Sedla je na voz in se zavela v odejo, ki ji jo je ponudil voznik.

Goste snežinke so Lenci kmalu pobelile naročje...

*

V istem času, ko je oddrdral voz z Lenco iz mesta, je prispel po drugi ulici v mesto oče, da poišče Lenco.

Nekaj časa je z zaskrbljenim obrazom hodil po božičnem trgu med stojnicami, če bi jo kje zagledal.

Slednjič je stopil k stojnici, kjer je debela ženska razpostavljala blago po deskah.

»Gospa, ali ste mogoče kaj videli majhno dekletce, ki se je popoldne pripeljalo z nekim sejmarjem?«

Ženska ga je začudeno pogledala.

»Dro, dro,« je potrdila, »pa ravno na pravem mestu ste vprašali. Z nama, z menoj in mojim možem se je pripeljalo dekle.«

Žarek veselja je zasijal v oglarjevem obrazu.

»A kje je, kje?« je kar planil z vprašanjem in zgrabil sejmarico za roko.

»Oh, ne delajte si nikakšnih brig iz tega. Deklič bo že kmalu doma. Pred dobro uro sta se odpeljala z mojim možem proti domu.«

Čelesnikov obraz je spet prepre-gla temna skrb.

»Ubogi, nespametni otrok!« je vzdihnil. »Saj bo revica zašla v gozdu in zdaj še celo, ko se že noči...«

»Vi ste oče, kajne?« se je pozanimala sejmarica.

»Da, oče.«

»Zdelo se mi je, da dekletce ni iz mesta. O nekih pastirčkih je pravila. Ali ste...«

»Torej hvala lepa, gospa. Mudi se mi, moram kar brž nazaj, da otroka dohitim...«

In Čelesnik je že hitel po ulici nazaj. Ves izmučen je bil že od skrbi, od poti, pa mu ni kazalo drugega, kakor znova premeriti več ko uro dolgo pot.

Toda za svojega otroka bi storil vse, vse...

*

Mesečna noč se je zgrinjala nad sveže pobeljenim gozdom.

Lenca je nekaj časa precej korajžno hodila po znani poti proti domu, čeprav si skoraj ni upala dihati, ko je tu pa tam zdrknil sneg z vej.

Toda kmalu je postala trudna, neskončno trudna. Kolena so ji klecala, tresla se je od mraza in se komaj še premikala dalje. Najrajši bi legla in zaspala, če bi je ne bilo strah.

Nenadno jo je obšla čudna želja.

— Tu blizu, pod Peco, je premissljevala, domuje kralj Matjaž. Kaj, če bi šla k njemu, ko sem že tako blizu? Odpočila bi se, naspala, jutri pa domov. Oh, to bi poslušala očka in mamica, ko bi jima pravila o kralju Matjažu! —

Čedalje bolj so se ji zapletale misli, blodna želja jo je prevzela tako, da je res zavila s poti na desno, po goličavi, kjer je ležal debel sneg.

Do gležnjev se je Lenci udiralo, ko je bredla dalje. Čez nekaj trenotkov pa se je le še vrtela v krogu na enem in istem mestu; slednjič je omagala, počenila in — legla v sneg. Prijetna toplota jo je prevzela, pred očmi se ji je prikazala prekrasna dvorana pri kralju Matjažu.

Lenca je vsa prevzeta vzkliznila:

— Kralj Matjaž, pomagaj nam! —

Kralj Matjaž je z dolgo belo brado sedel za mizo na zlatem prestolu in se Lenci nasmehnil.

— Ko bo prišel čas, bom pomagal. Na, Lenca, vzemi za spomin te-le pastirčke. Zlati so in kar je največ vredno — živi! Takih jasic, kakor ti, ne bo imel noben drug otrok! —

In Lenca je gledala, kako drug za drugim prihajajo proti nji majhni pastirčki, vsi v revnih, toda z zlatom obrobjenih oblekah. Lenca jih je stregla z rokami in jih dajala v predpasnik.

Naenkrat pa je procesija pastirkov prenehala, kralj Matjaž je izginil, izginilo je vse...

Dekletce je objel spokojen sen.

»Lenca, moj ubogi otrok!« je zajokal Čelesnik in se sklonil nad hčerko, ki je negibna ležala v snegu, s šolsko torbico v roki.

Hitel je ves čas, kolikor so mu dopuščale moči, da bi dohitel Lenca. Ko je zagledal v snegu sledove omahujočih korakov, je skoraj ponorel od bolesti. Hitel je po sledovih, da mu je pot curkoma lil s čela in je še pravi čas prispel. Lenca je bila že vsa odrevenela in na pol nezavestna, ko jo je oče dvignil in odnesel v naročju domov...

*

Drugi dan Lenca ni izrezovala pastirkov, kakor si je bila tako želela, pač pa je gledala, kako jih izrezuje mati ob njeni postelji.

A na sveti večer je bila Lenca že popolnoma zdrava.

Imela je svoje jaslise. Bile so vse lepše kakor po navadi, saj je plaval nad njimi blagoslov samega kralja Matjaža.